Trinity College Dublin
Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath
The University of Dublin

Roinn na Gaeilge

An Cúrsa Céime Aononóra sa Luath- agus Nua-Ghaeilge

Lámhleabhar Bhliain a 4 2021–2022

Scoil na dTeangacha, na Litríochtaí & na gCultúr
Dámh na nEalaíon, na nDaonnachtaí
agus na nEolaíochtaí Sóisialta

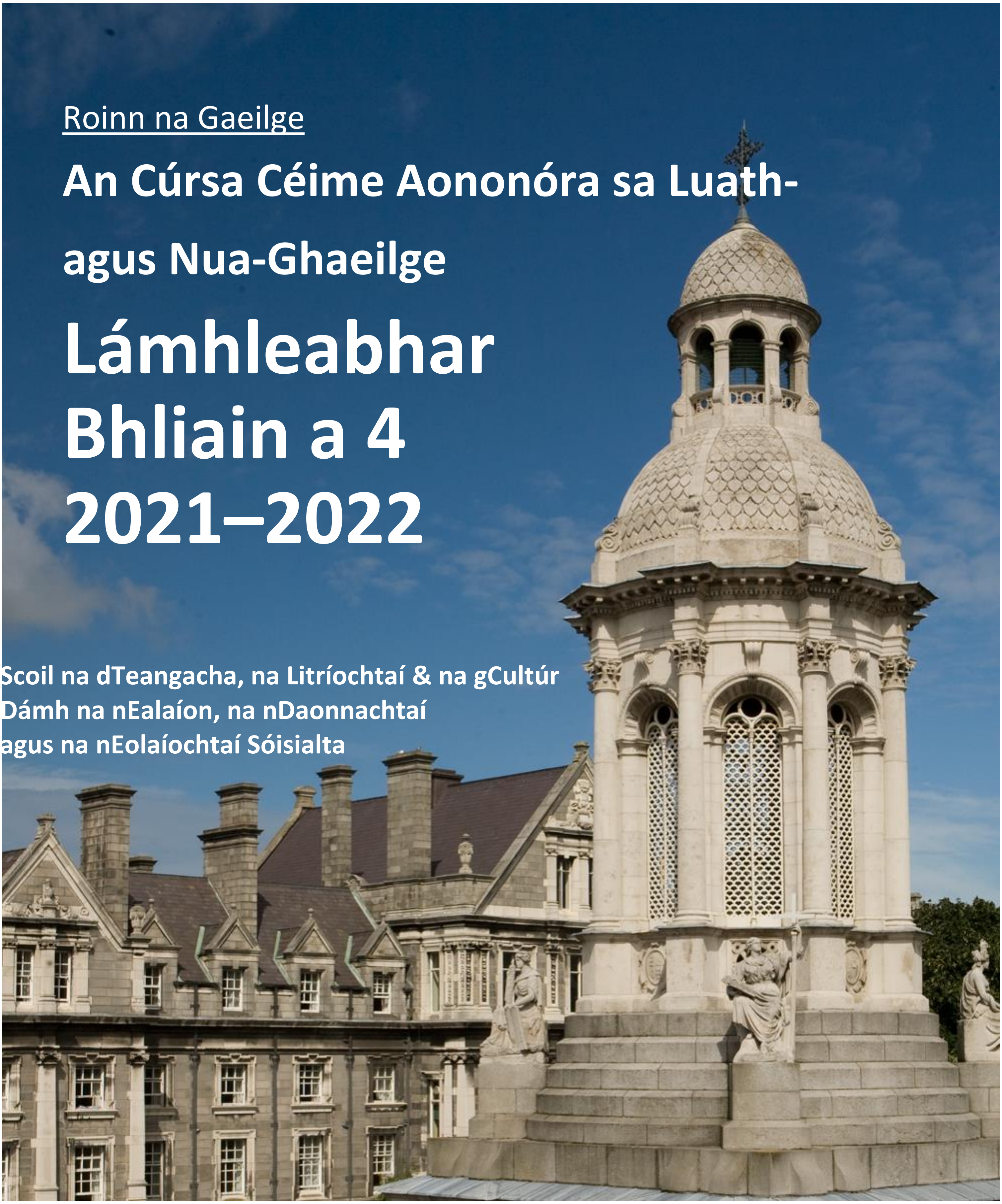

ROINN NA GAEILGE 2021-2022

FOIREANN NA ROINNE

Ollamh na Gaeilge	Folamh	
Ollamh na Luath-Ghaeilge	An t-Ollamh (Emeritus) Damian McManus (éirithe as)	**Seomra 4056**
Léachtóirí	An Dr Eoin Mac Cárthaigh (Ceann Roinne)	**Seomra 4061**
	An Dr Pádraig de Paor	**Seomra 4059**
	An Dr Jürgen Uhlich (comhordaitheoir Erasmus)	**Seomra 4062**
Léachtóirí Páirtaimseartha	Máire Ní Bháin	**Seomra 4060**
	An Dr Deirdre Nic Chárthaigh	**Seomra 4060**
	An Dr Christina Cleary	**Seomra 4060**
	An Dr Eimear Connick	**Seomra 4060**
	An Dr Mícheál Hoyne	**Seomra 4060**
Teagascóirí	Ariana Malthaner	**Seomra 4060**
	Brianán Ní Bhuachalla	
	Peter Weakliam	
Riarthóir	Caoimhe ní Bhraonáin	**Seomra 4055**

Gheobhaidh tú eolas iomlán faoi Roinn na Gaeilge agus faoinár gcúrsaí ó Riarthóir na Roinne.

Oifig ar Oscailt (Seomra 4055)	**10am - 1pm**	**2pm – 5pm**
Luan	san oifig nó r-phost	r-phost amháin (nibhraoc@tcd.ie)
Máirt	san oifig nó r-phost	r-phost amháin (nibhraoc@tcd.ie)
Céadaoin	[Oifig Dúnta]	
Déardaoin	san oifig nó r-phost	r-phost amháin (nibhraoc@tcd.ie)
Aoine	san oifig nó r-phost	r-phost amháin (nibhraoc@tcd.ie)

Tá eolas faoin Roinn le fáil freisin ar láthair Choláiste na Tríonóide ar an idirlíon:
www.tcd.ie/Irish
Uimhir theileafóin Riarthóir na Roinne: (896)1450, r-Phost: nibhraoc@tcd.ie
I gcás ar bith nach mbeidh Rialacha Ginearálta an Bhoird do mhic léinn mar atá foilsithe i bhFéilire an Choláiste agus a bhfuil sa Lámhleabhar seo ag teacht le chéile, is ag na Rialacha Ginearálta a bheidh an ceannsmacht.

Tá leagan leictreonach den lámhleabhar seo ar fáil ach r-phost a chur chuig nibhraoc@tcd.ie.

Bliain Acadúil 2021/22
I mbliana táimid ag súil leis an oiread ranganna agus is féidir a dhéanamh ar an gcampas, ach i ngeall ar shrianta a bhaineann le sláinte poiblí agus Covid-19, gach seans gur ar líne a bheidh cuid mhaith ranganna. Trí ***Blackboard*** agus ***Zoom*** a dhéanfar iad sin mura gcloiseann sibh a mhalairt ón léachtóir.

LUATH-GHAEILGE
CÚRSA AN CEATHRÚ BLIAIN

AN CLÁR TEAGAISC

IRU44002 Pailéagrafaíocht (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa
Leabhair: Seachadadh clóscríofa

IRU44041 Dlíthe na Sean-Ré (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)
Léachtóir: Damian McManus. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa
Leabhair: Seachadadh clóscríofa. F. Kelly, *A Guide to early Irish law* (DIAS)

IRU4401Y Stair na Gaeilge (10 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán)
Léachtóir: Jürgen Uhlich. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa
Leabhair: Seachadadh clóscríofa
K. McCone, *Towards a relative chronology of ancient and medieval Celtic sound change* (Maynooth 1996)
O. Szemerényi, *Introduction to Indo-European linguistics* (Oxford 1996)
W.B. Lockwood, *Indo-European philology* (London 1969/1971)
W.B. Lockwood, *A panorama of Indo-European languages* (London 1972).

IRU4402Y Uraiceacht Meán-Ghaeilge (10 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán)
Léachtóir: Damian McManus. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa
Leabhair: Seachadadh clóscríofa

IRU34032 Téacsanna Meán-Ghaeilge (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Christina Cleary. **Measúnú:** 66% scrúdú ranga (seachtain 12), 34% aiste.
Leabhair: Seachadadh clóscríofa

IRU34042 Filíocht na Sean-Ghaeilge (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Christina Cleary. **Measúnú:** 100% scrúdú ranga.
Leabhair: Seachadadh clóscríofa

IRU34051 Prós Eaglasta (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)
Léachtóir: Christina Cleary. **Measúnú:** 100% scrúdú ranga (seachtain 12)
Leabhair: Seachadadh clóscríofa

IRU34061 Scéalaíocht Shaolta (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)
Léachtóir: Chantal Kobel. **Measúnú:** 66% scrúdú ranga (seachtain 12), 34% aiste.
Leabhair: D. Greene, *Fingal Rónáin and Other Stories* (DIAS)
E. Knott, *Togail Bruidne Da Derga* (repr.DIAS)
T. Ó Cathasaigh, *The Heroic Biography of Cormac mac Airt* (DIAS)
M. Dillon, 'The Story of the Finding of Cashel', *Ériu* 16 (1952)
L. Nic Dhonnchadha, *Aided Muirchertaig Meic Erca* (DIAS)
D.A. Binchy, *Scéla Cano meic Gartnáin* (DIAS)
P. Ó Riain, *Cath Almaine* (DIAS)
C. O'Rahilly, *Táin Bó Cúailnge Recension* I (DIAS)

TORTHAÍ FOGHLAMA

IRU44002 Pailéagrafaíocht: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go críochnúil cúramach acu, is éard bheas sealbhaithe acu ná:

- taithí leordhóthanach ar bhunfhoinsí lámhscríbhinní a léamh;
- cur amach ar thraidisiúin éagsúla na scríobhaithe;
- tuiscint ar noda agus ar ghiorrúcháin sna lámhscríbhinní;
- cumas dul i ngleic le mórán gach aon téacs faoi mar atá ina bhunchló;
- tuiscint ar shaibhreas agus ar chastacht thraidisiún na lámhscríbhinní;
- tuiscint ar an difríocht idir cultúr lámhscríofa agus cultúr clóite.

IRU44041 Dlíthe na Sean-Ré: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- an téacs dlítheach *Gúbretha Caratniad* a mhíniú agus a phlé
- *Gúbretha Caratniad* a chur i gcomparáid le téacsanna níos coinbhinsiúnta de chuid dhlíthe na sean-ré
- cur síos a dhéanamh agus míniú a thabhairt ar an gconspóid a bhain le breithiúnais Charatnia
- breithiúnais Charatnia a mhíníu i gcomhthéacs choinbhinsiúin dhlíthe na sean-ré
- anailís a dhéanamh ar theanga agus ar théarmaíocht *Gúbretha Caratniad*
- tábhacht lucht scríofa na ngluaiseanna, maidir le tuiscint agus seachadadh théacsanna dhlíthe na sean-ré, a mhíniú agus a phlé

IRU4401Y Stair na Gaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- ionad teangeolaíoch na Gaeilge taobh istigh d'fhortheaghlach na dteangacha Ceilteach a mheas agus a phlé ag ardleibhéal
- ionad na dteangacha Ceilteacha taobh istigh d'fhortheaghlach na dteangacha Ind-eorpacha a mheas agus a phlé ag bunleibhéal
- comparáidí bunúsacha a dhéanamh idir focail Ghaeilge agus focail ghaolmhara i dteangacha Ind-Eorpacha (cuirim i gcas, sa Ghotais, sa Sean-Bhéarla srl) agus i dteangacha ársa ar nós na Laidine, na Sean-Ghréigise agus na Sanscraite.
- comparáidí níos sofaisiticiúla a dhéanamh idir focail Ghaeilge agus focail ghaolmhara sna teangacha Ceilteacha eile
- cuntas a thabhairt ar an príomhathruithe fóineolaíocha ón Ind-Eorpais go dtí an Cheiltis go dtí an tSean-Ghaeilge
- cur síos struchtúrtha a sholáthar ar roinnt áirithe paradaímeanna deilbhíochta sa Ghaeilge agus i dteangacha gaolmhara (ainmfhocail *o*-ghas and *ā*-ghas ach go príomha)
- inscríbhinní Gaillise a léamh agus a léirmhíniú

IRU4402Y Uraiceacht Meán-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- cur síos a dhéanamh agus míniú a thabhairt ar phríomhfhorbairtí na bhfoirceann pearsanta i mbriathra na Meán-Ghaeilge
- torthaí an athraithe i stádas *ro* (ó mhír réamhbhriathartha go mír chónasctha) ar chóras na mbriathra a mhíniú agus a phlé
- na príomhfhorbairtí a tháinig ar an gclásal coibhneasta agus ar chóras na bhforainmneacha sa Mheán-Ghaeilge a phlé agus a mhíniú
- cuntas a thabhairt ar shaintréithe diagnóiseacha na Meán-Ghaeilge

IRU34032 Téacsanna Meán-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- téacsanna roghnaithe Meán-Ghaeilge a léamh agus a aistriú óna mbunleaganacha sna lámhscríbhinní

- seachadadh téacsanna Meán-Ghaeilge ó thréimhsí éagsúla a chur i gcomparáid lena chéile
- saintréithe na Meán-Ghaeilge a aithint agus cuntas a thabhairt orthu
- cóipeanna difriúla d'aon téacs amháin a chur i gcomparáid lena chéile agus argóint a dhéanamh ar son eagráin chriticiúil áirithe amháin a roghnú
- na scileanna anailíse a foghlaimíodh le linn na gcúrsaí eile a chur i bhfeidhm ar théacsanna Meán-Ghaeilge d'fhonn anailís, idir theangeolaíoch is liteartha, a sholáthar

IRU34042 Filíocht na Sean-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- filíocht shiollach na Sean-Ghaeilge a aistriú gan chabhair (meánleibhéal deacrachta)
- anailís a dhéanamh ar mheadarachtaí siollacha na Luath-Ghaeilge (aiste ríme, líon na siollaí, uaithne, aicill, uaim, rím inmheánach srl)
- leas a bhaint as torthaí na hanailíse ar mheadaracht chun dán a dhátú go teangeolaíoch
- cuntas a thabhairt ar na critéir neamhtheangeolaíocha atá ann chun dán a dhátú
- cuntas a thabhairt ar ábhar liteartha na filíochta faoi staidéar agus ar a comhthéacs

IRU34051 Prós Eaglasta: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- na seánraí éagsúla den phrós eaglasta na seanlitríochta dúchais a mhíniú agus a phlé
- príomhghnéithne na naomhbheathaisnéise a mhíniú
- téacsanna deacra próis eaglasta a aistriú óna mbunleagan faoi mar atá siad sna lámhscríbhinní
- leaganacha éagsúla d'aon téacs amháin a chur i gcomparáid agus i gcodarsnacht lena chéile agus argóint a dhéanamh chun roghnú aon eagráin chriticiúil áirithe amháin a chosaint
- cuntas a thabhairt ar na bunchritéir teangeolaíochta chun téacs a dhátú
- cuntas a thabhairt ar ábhar liteartha agus ar chomhthéacs an téacs
- taighde neamhspleách a dhéanamh i réimse na critice téacsúla

IRU34061 Scéalaíocht Shaolta: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- téacsanna próis sa Luath-Ghaeilge (meánleibhéal deacrachta) a aistriú óna mbunleaganacha sna lámhscríbhinní
- leaganacha éagsúla d'aon téacs amháin a chur i gcomparáid agus i gcodarsnacht lena chéile agus argóint chosanta a dhéanamh chun an rogha ar aon eagráin chriticiúil áirithe amháin a úsáid
- cuntas a thabhairt ar na critéir theangeolaíocha a úsáidtear chun téacs a dhátú
- cuntas a thabhairt ar na critéir neamhtheangeolaíocha a úsáidtear chun téacs a dhátú
- cuntas a thabhairt ar ábhar liteartha agus ar chomhthéacs an téacs
- taighde neamhspleách a dhéanamh i réimse na critice téacsúla

TEAGMHÁIL

Is é an tOllamh **Damian McManus** an ball foirne teagmhála le haghaidh iníonacha/mac léinn na Luath-Ghaeilge sa tríú is sa cheathrú bliain (pmcmanus@tcd.ie).

DÁILEADH NA MARCANNA SA LUATH-GHAEILGE

Measúnú	Modú(i)l	Creidiúintí ECTS
Scrúdú scríofa (3 u/ch) sa samhradh "Middle Irish"	IRU4402Y Uraiceacht Meán-Ghaeilge	**=10**
Scrúdú scríofa (3 u/ch) sa samhradh "History of the Language"	IRU4401Y Stair na Gaeilge	**=10**
Scrúdú scríofa (1 u/ch) sa samhradh "Pailéagrafaíocht"	IRU44002 Pailéagrafaíocht	**=5**
BEIDH NA SCRÚDUITHE RANGA AR SIÚL SA RANG DEIRIDH SA TÉARMA (T1) Scrúdú ranga x 3	IRU44041 Dlíthe na Sean-Ré IRU34051 Prós Eaglasta IRU34061 Scéalaíocht Shaolta	5 5 5 **=10**
BEIDH NA SCRÚDUITHE RANGA AR SIÚL SA RANG DEIRIDH SA TÉARMA (T2) Scrúdú ranga x 3	IRU34032 Téacsanna Meán-Ghaeilge IRU34042 Filíocht na Sean-Ghaeilge	5 5 **=15**
AISTÍ	IRU34061 Scéalaíocht Shaolta IRU34032 Téacsanna Meán-Ghaeilge	
Miontráchtas (10,000 focal)	IRU44CPY Miontráchtas	20 **=20**
Iomlán		**60**

Cuirfear an marc seo ón 4ú bliain (as 500) leis an marc ón 3ú bliain sa Luath-Ghaeilge (as 250) chun marc as 750 ar an mórábhar a fháil. Cuirfear é sin leis an marc ón 3ú bliain sa Nua-Ghaeilge (as 250) chun marc as 1,000 a thabhairt ar an gcéim san iomlán.

CUID DEN CHÉIM	MARC AS...
Bliain a 3 • Mionábhar • Mórábhar	**500** • 250 • 250
Bliain a 4 • Mórábhar	**500** • 500
Céim Iomlán	**1,000**

NUA-GHAEILGE - CÚRSA AN CEATHRÚ BLIAIN

AN CLÁR TEAGAISC

Nóta: Tá na haonaid IRU4440Y (Ceapadóireacht), IRU44CPY (an tráchtas), IRU44411 (Gaeilge na hAlban) agus IRU44002 (Pailéagrafaíocht) éigeantach. Modúil roghnacha an chuid eile. Ní mór daoibh 2 mhodúl a roghnú do gach téarma (4 cinn san iomlán). Sa chás nach bhfuil téacs luaite, beidh seachadadh clóscríofa ar fáil, agus ainmneofar téacsanna sa rang.

MODÚIL ÉIGEANTACHA

IRU4440Y Ceapadóireacht (10 ECTS, 2 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán)
Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh.
Measúnú: 50% scrúdú scríofa (3 u/ch), 20% obair bhaile, 30% scrúdú béil

IRU44CPY Tráchtas (20 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Pádraig de Paor. **Stiúrthóirí** le socrú ag na mic léinn. **Measúnú:** 100% Tráchtas.

IRU44411 Gaeilge na hAlban (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)
Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh.
Measúnú: 60% scrúdú scríofa (1.5 u/ch), 25% obair bhaile, 15% Físeán
Leabhair: Seachadadh clóscríofa.

IRU44002 Pailéagrafaíocht (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa (1 u/ch)

Téarma 1 – Seimineáir

IRU34631 Filíocht na mBan & Mná san Fhilíocht sa 17ú Céad (5 ECTS, 1 u/ch sa seachtain, T1)
Léachtóir: Deirdre Nic Chárthaigh.
Measúnú: 40% measúnú leanúnach, 60% aiste. Sonraí le tabhairt sa rang.

IRU34671 Dán Díreach (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)
Léachtóir: Mícheál Hoyne. **Measúnú:** 100% measúnú leanúnach: 2 thasc @ 50% an ceann. Sonraí le tabhairt sa rang.

IRU34861 Caoineadh Airt Uí Laoghaire (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)
Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% aiste (c.2,500-3,000 focal)

IRU34891 Filíocht Aogáin Uí Rathaille (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)
Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% aiste (c.2,500-3,000 focal)

Téarma 2 – Seimineáir

IRU34702 Litríocht an Bhéaloidis (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Máire Ní Bháin. **Measúnú:** 100% aiste (c.2,500-3,000 focal)

IRU34762 An Dírbheathaisnéis (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste (c.2,500-3,000 focal)

IRU34842 Prós na Nua-Ghaeilge (Cré na Cille) (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste (c.2,500-3,000 focal)

IRU43782 Ficsean Gearr (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)
Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste (c.2,500-3,000 focal)

TORTHAÍ FOGHLAMA

IRU44002 Pailéagrafaíocht: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go críochnúil cúramach acu, is éard bheas sealbhaithe acu ná:

- taithí leordhóthanach ar bhunfhoinsí lámhscríbhinní a léamh;
- cur amach ar thraidisiúin éagsúla na scríobhaithe;
- tuiscint ar noda agus ar ghiorrúcháin sna lámhscríbhinní;
- cumas dul i ngleic le mórán gach aon téacs faoi mar atá ina bhunchló;
- tuiscint ar shaibhreas agus ar chastacht thraidisiún na lámhscríbhinní;
- tuiscint ar an difríocht idir cultúr lámhscríofa agus cultúr clóite.

IRU4440Y Ceapadóireacht: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, is éard a bheidh curtha i gcrích acu (ag tógáil dóibh ar IR3001) ná

- a scileanna scríbhneoireachta a bheith forbartha go mór
- máistreacht a bheith bainte amach ar dhul na Gaeilge
- scileanna cumasacha aistriúcháin a bheith forbartha go maith (Ó Bhéarla go Gaeilge agus ó Ghaeilge go Béarla)
- tuiscint chríochnúil ghramadach agus ar chomhréir na Nua-Ghaeilge
- bunsraith mhaith a bheith leagtha síos le haghaidh slí bheatha a bhaint amach in earnáil na teanga

IRU44411 Gaeilge na hAlban: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad, ag tógáil dóibh ar IR3445, in ann:

- na cosúlachtaí agus éagsúlachtaí idir Gaeilge na hÉireann agus Gaeilge na hAlban a aithint ag leibhéal níos doimhne fós;
- foghair agus fuaimeanna Ghaeilge na hAlban a ionramháil agus a shealbhú ar shlí níos cumasaí fos (cúrsaí reatha san áireamh);
- comhrá líofa go leor a bheith aige as Gaeilge na hAlban faoi réimse níos leithne ábhar (cúrsaí reatha san áireamh);
- téacsaí níos dúshlánaí fós a léamh agus a thuiscint (litríocht agus saothar iriseoireachta san áireamh)
- cláracha raidió a thuiscint (gan mórán cabhrach).

IRU34891 Filíocht Aogáin Uí Rathaille I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, is éard a bheas sealbhaithe aige ná:

- beidh siad faoi dhraíocht ag saothar an fhile fhíorthábhachtaigh seo;
- beidh na scileanna teanga acu atá de dhíth chun a chuid filíochta a léamh gan mórán dua;
- beidh tuiscint acu ar mheadarachtaí na ndánta agus ar an tslí len iad a léamh os ard;
- beidh eolas acu ar bheathaisnéis an fhile agus ar chomhthéacs stairiúil a chuid dánta;
- beidh ar a gcumas na príomhthéamaí agus na príomhíomhánna ina chuid filíochta a aithint agus a phlé;

- beidh forbairt déanta acu ar a gcuid scileanna taighde agus láithrithe trí dhul i ngleic leis an ábhar seo.

IRU34671 Dán Díreach I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar

- rogha dánta sa NuaGhaeilge Chlasaiceach a léamh agus a thuiscint
- meadarachtaí na ndánta leagtha síos a thuiscint agus a mhíniú
- saintréithe na Gaeilge Clasaicí a aithint agus a phlé
- tábhacht na hoiliúna i scoileanna na mbard do ghairm na filíocht sa tréimhse a thuiscint, a mheas agus a phlé
- cuntas a thabhairt ar théamaí móra an dána dhírigh
- cur síos a dhéanamh ar nádúr an ghaoil idir an file agus a phátrúin
- dul i mbun eagarthóireachta ar théacs

IRU34861 Caoineadh Airt Uí Laoghaire I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, beidh sé ábalta ar

- Na scileanna teanga atá de dhíth chun 'Caoineadh Airt Uí Laoghaire' agus véarsaíocht mhacasamhalach eile a léamh gan mórán dua
- Tuiscint ar mheadracht an dáin
- Eolas an-mhaith focal-ar-fhocal ar an dán féin
- Tuiscint chruinn ar an gcomhthéacs stairiúil inar cumadh an dán
- Tuiscint mhaith ar thraidisiún na caointeoireachta i gcoitinne
- An cumas chun na príomhthéamaí agus íomhánna a aithint agus a phlé
- Scileanna ginearálta teanga, scileanna taighde agus scileanna láithrithe a bheith forbartha trí ghabháil i ngleic leis an ábhar seo..

IRU34631 Filíocht na mBan agus Mná san Fhilíocht
Imlíne ar an modúl (TORTHAÍ FOGHLAMA le teacht):

- Roinnfear an cúrsa seo ina dhá leath.
- Díreofar sa chéad chuid ar dhánta a chum mná in Éirinn agus in Albain sa seachtú haois déag. Déanfar mionléamh ar na téacsanna féin agus pléifear an comhthéacs stairiúil agus liteartha as ar fáisceadh iad.
- Díreofar sa dara leath den chúrsa ar an léiriú a rinneadh ar mhná agus ar an mbanúlacht sna dánta grá a cumadh le linn na tréimhse céanna.

IRU34702 Litríocht an Bhéaloidis I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad (ag tógáil dóibh ar IR2024)

- ar an eolas faoin taighde scolártha i dtaobh fhorbairt an bhéaloidis
- in ann staidéar mionsonraitheach téamúil a dhéanamh ar an seanscéal traidisiúnta
- eolach faoi nósanna traidisiunta na hÉireann faoi mar a léirítear iad sa bhéaloideas
- eolach ar shaothar na mbailitheoirí móra tábhachtacha béaloidis
- eolach ar na slite éagsúla atá ann chun teacht ar fhoinsí béaloidis, cartlann Choláiste na hOllscoile san áireamh

IRU34762 An Dírbheathaisnéis I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, beidh sé ábalta, ag tógáil dó ar IRU22401/2 ar
I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige:

- Beidh cur amach ag an mhac léinn ar shaothair thábhachtacha dírbheathaisnéise na Gaeilge agus é in inmhe ar thaitneamh a thabhairt do na seodaibh seo;
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann leis an seánra;

- Beidh an mac léinn ábalta ar na ceisteanna coigilteacha seo a leanas a phlé go tomhaiste: Cad é an rud is dírbheathaisnéis Ghaeltachta ann? Cad é ról an eagarthóra sa dírbheathaisnéis Ghaeltachta? Cad é an luach liteartha atá leis an dírbheathaisnéis? Cén fáth a scríobhann daoine saothair dhírbheathaisnéise? Cad is 'fírinne' ann i gcás na dírbheathaisnéise?
- Beidh an mac léinn ábalta tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde agus leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta.
- Beidh an mac léinn ábalta tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde agus leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta.

IRU34842 Prós na Linne I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta, ag tógáil dóibh ar IRU22401/2 ar

- mhionléamh a dhéanamh ar mhórthéacs nó ar mhórthéacsaí de chuid nualitríocht na Gaeilge ón 20ú / 21ú céad
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánra áirithe amháin próis / nó le seánraí éagsúla próis
- tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta
- tuiscint ar ionad an téacs / na dtéacsaí sa traidisiún
- cuntas a thabhairt ar na príomhléanna a dhéantar ar nualitríocht na Gaeilge
- stíleanna, móitífeanna agus ciútaí liteartha a aithint agus a phlé ag ardleibhéal

IRU43782 Ficsean Gearr I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige:

- mhionléamh a dhéanamh ar ghearrthéacsaí de chuid nualitríocht na Gaeilge ón 20ú / 21ú céad
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánra áirithe amháin próis / nó le seánraí éagsúla próis
- tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta
- tuiscint ar ionad an téacs / na dtéacsaí sa traidisiún
- cuntas a thabhairt ar na príomhléanna a dhéantar ar nualitríocht na Gaeilge
- stíleanna, móitífeanna agus ciútaí liteartha a aithint agus a phlé ag ardleibhéal

---

TEAGMHÁIL

Is an Dr. **Pádraig de Paor** an ball foirne teagmhála le haghaidh iníonacha/mac léinn na Nua-Ghaeilge sa tríú is sa cheathrú bliain (depaorp@tcd.ie).

DÁILEADH NA MARCANNA SA NUA-GHAEILGE

Measúnú	**Modú(i)l**	**Creidiúint í ECTS**
Scrúdú scríofa (1.5 u/ch) faoi Nollaig "Staidéar Teanga"	(60% de) IRU44411 Gaeilge na hAlban	3 **=3**
Scrúdú scríofa (3 u/ch) sa samhradh "Cumas Teanga"	(50% de) IRU4440Y Ceapadóireacht	5 **=5**
Scrúdú scríofa (1 u/ch) sa samhradh "Pailéagrafaíocht"	IRU44002 Pailéagrafaíocht	= **5**
Aiste x 2 **(T1)**	*2 rogha as:* IRU34671 Dán Díreach IRU34861 Caoineadh Airt Uí Laoghaire IRU34891 Filíocht Aogáin Uí Rathaille IRU34631 Filíocht na mBan agus Mná sa bhFilíocht sa 17ú Céad	 5 5 5 5 **=10**
Aiste x 2 **(T2)**	*2 rogha as:* IRU34762 An Dírbheathaisnéis IRU34842 Prós na Linne IRU43702 Litríocht an Bhéaloidis IRU43782 Ficsean Gearr	 5 5 5 5 **=10**
Scrúdú Béil (15 nóiméad)	(30% de) IRU4440Y Ceapadóireacht	3 **=3**
Físeán	(15% de) IRU44411 Gaeilge na hAlban	**= 0.75**
Ceachtanna Baile	(25% de) IRU44411 Gaeilge na hAlban (20% de) IRU4440Y Ceapadóireacht	1.25 2 = **3.25**
Miontráchtas (10,000 focal)	IRU44CPY Miontráchtas	20 **=20**
Iomlán		**60**

* Cuirfear an marc seo ón 4ú bliain (as 500) leis an marc ón 3ú bliain sa Nua-Ghaeilge (as 250) chun marc as 750 ar an mórábhar a fháil. Cuirfear é sin leis an marc ón 3ú bliain san ábhar (as 250) chun marc as 1,000 a thabhairt ar an gcéim san iomlán.

CUID DEN CHÉIM	MARC AS...
Bliain a 3 • Mionábhar • Mórábhar	**500** • 250 • 250
Bliain a 4 • Mórábhar	**500** • 500
Céim Iomlán	**1,000**

Nótaí Tábhachtacha do Mhic Léinn sa Cheathrú Bliain

a. FREASTAL

Ní mór do mhic léinn freastal ar léachtaí agus ar ranganna an chúrsa, agus ceachtanna agus aistí an chúrsa a scríobh. Má bhíonn siad faillíoch, féadtar é sin a thuairisciú don Léachtóir Sinsearach, agus má dhéantar é sin ag deireadh an dá théarma sa bhliain chéanna, féadann an Léachtóir Sinsearach cead a dhiúltú dóibh na scrúduithe cinn bhliana a sheasamh. Ní mór do gach mac léinn freastal ar, ar a laghad, **dhá dtrian de na léachtaí** agus na ranganna in aon mhodúil ar leith, agus **dhá dtrian den obair scríofa** a bhaineann le haon mhodúl a dhéanamh leis na pointí creidmheasa a bhaint amach don chúrsa agus le nach measfar an iníon / mac léinn a bheith faillíoch.

b. MIONTRÁCHTAS

Tá ar gach iníon/mac léinn a dhéanann rogha den Nua-Ghaeilge sa cheathrú bliain miontráchtas a scríobh trí mheán na Gaeilge. Tuairim is 10,000 focal is cóir a bheith sa scríbhinn. Ní mór dóibh ball d'fhoireann teagaisc na Roinne a roghnú chun an miontráchtas a scríobh faoina stiúir agus ábhar an mhiontráchtais a aontú leis/léi, agus ní mór dóibh ainm an bhall foirne sin agus ábhar an mhiontráchtais a chur in iúl do Cheann Roinn na Gaeilge roimh lár Théarma na Féile Michíl sa cheathrú bliain.

Ní mór an miontráchtas a thabhairt isteach ar nó roimh an Aoine 25 Márta 2022 (seachtain a 9 sa dara téarma). Gearrfar pionós 5% in aghaidh na seachtaine ina dhiaidh sin agus ní ghlacfar le haiste tar éis Aoine seachtain 12 (deireadh am dara téarma teagaisc) gan cead speisialta ón gCeann Roinne. Ní mór don mhac / iníon léinn an aiste a thabhairt don Rúnaí agus foirm oifigiúil ceangailte leis. Ní féidir an tráchtas a thabhairt ar ais do na mic léinn faoin ghnáth sprioc toisc gur cuid den chéim é agus nach mór don scrúdaitheoir seachtrach a bheith in ann é a scrúdú ag scrúduithe an tsamhraidh.

<u>Treoir Bhreise maidir leis an Tráchtas:</u>

Fad: 10,000 focal an treoir a leagtar síos d'fhad an tráchtais. Bheadh thart ar 500 focal ar aon leathanach (A4) clóscríofa le spásáil 1.5 ar na línte. Fiche leathanach den chineál sin mar sin a bheadh ag teastáil. Ní áirítear athfhriotal anseo.

Ní mór machnamh a dhéanamh i dtosach ar an ábhar nó ar an gcorp litríochta a bheidh á phlé agat. Nuair atá a fhios agat cad a theastaíonn uait a dhéanamh breac síos nótaí agus déan iarracht **struchtúr** a chur leis. Beidh sé seo á athrú agat agus an tráchtas á scríobh, ach ní miste sin. Is mór is fiú an obair seo a dhéanamh sula dtosaíonn tú ag scríobh. Meabhraigh: tús maith leath na hoibre!

Bíodh **tús** (réamhrá), **lár** (an corp féin) agus **deireadh** (conclúid) leis an tráchtas (chomh maith le **fonótaí** tagartha agus **leabharliosta**). Mínigh sa réamhrá cad é a chuir tú romhat a dhéanamh agus léirigh go hachomair don léitheoir cén t-ord atá curtha agat ar an ábhar i gcorp an tráchtais (caibidil 1..., caibidil 2 ... srl). Meabhraigh go bhfuil dea-thoil an léitheora (nó an scrúdaitheora) ag teastáil uait; má mhíníonn tú dó/di go beacht cad tá á dhéanamh agat, cad chuige, agus cén leagan amach atá curtha agat ar a bhfuil á rá agat beidh an dea-thoil sin agat, agus ní beag sin. Bíodh achoimriú sa chonclúid an na príomhargóintí atá déanta agat sa tráchtas.

Tá **slacht** an leagain amach tábhachtach agus ba chóir go mbeadh a bhfuil le rá agat soléite agus sothuigthe. Is é **feabhas na n-argóintí** a dhéanann tú sa tráchtas, áfach, an rud is tábhachtaí agus an

rud is mó a bhfuil suim againn ann. Chuige sin ní mór duit dianmhachnamh a bheith déanta agat ar an ábhar atá idir lámha agat. Ná caill dea-thoil agus aird an léitheora ar do chuid argóintí le droch-Ghaeilge. Tá líofacht stíle tábhachtach ach níos tábhachtaí fós ná sin tá **cruinneas teanga**. Má tá botúin ann beidh marc dearg fúthu sula sroicheann an tráchtas an scrúdaitheoir seachtrach, agus bíodh is go mba mhian linn feabhas tráchtais a thomhas ar bhonn na n-argóintí, ní cheadófaí marc ard a bhronnadh ar thráchtas a bheadh breac le botúin. Bain úsáid as an ngramadach agus as an bhfoclóir. Is chuige sin atá siad ann.

Tabhair **aire don phoncaíocht**. Ní bhíonn spás roimh phoncaíocht ach ina dhiaidh; eisceacht is ea an uaschamóg a osclaíonn athfhriotal, mar seo a leanas: 'Is bocht an scéal é', dúirt sé. Díreach i ndiaidh an fhocail roimhe, gan spás, a thagann an chamóg (,), an t-idirstad (;), an leathstad (:) agus an lánstad (.).

Múch an clár sa ríomhaire a cheartaíonn uaidh féin an rud a scríobhann tú ('self-correct'). Muna ndéanann tú é sin beidh I in áit i agat ar fud na háite, agus is fuath le gach uile scrúdaitheoir a leithéid.

Bíodh córas amháin agat le **tagairtí** a dhéanamh d'obair daoine/scoláirí eile. An córas is fearr ná 'sloinne + dáta + leathanach' agus na sonraí a chur ar fáil sa leabharliosta ag deireadh an tráchtais. Seo sampla dá leithéid:

Mar seo a leanas a mhíníonn Eoin Mac Cárthaigh an forás sin sa Ghaeilge Chlasaiceach: 'Blah, blah, blah', (Mac Cárthaigh, 2003, 135-6).

Sa liosta leabhar beidh sé seo:

Mac Cárthaigh, E. (2003): 'Lúireach Chríosd fan gCalbhach Ruadh', *Celtica* 24, 130-9.

Bain úsáid as **fonótaí** nó nótaí deiridh ('footnotes/endnotes' sa ríomhaire) chun tagairtí a chur ar fáil. Is fearr i bhfad é sin ná iad a bheith i gcorp an tráchtais. Leag amach an **leabharliosta** in ord aibítreach de réir shloinnte na n-údar.

Meabhraigh nach miste úsáid a bhaint as **tuairimí scoláirí eile** má thugann tú le fios cé leis iad (féach thuas), ach ná bíodh an tráchtas breac leo. Ba chóir d'aon athfhriotal a bheith **ina chuid d'argóint**, bíodh tú ag tacú leis nó ag diúltú dó nó á úsáid mar shampla. Ná bíodh an t-athfhriotal ina dhílleachta san alt. Abair rud éigin faoi nó figh isteach san argóint é. Más gá, aistrigh é. Ná déan **bradaíl** ar thuairimí scoláire eile. Níl aon rogha ag an Roinn ach a leithéid a chur ara shúile don léachtóir sinsearach. Is ionann bradaíl sa saol scolártha agus gadaíocht, agus leanann pionós é.

Léigh an tráchtas ar fad nuair atá sé scríofa agat agus ceartaigh aon bhotún a fheiceann tú ann. Bí ag faire amach don athrá freisin. Is minic a leithéid ag sleamhnú isteach i ngan fhios dúinn. Má tá **aistriúchán** déanta agat léigh go cúramach é. Ba chóir go mbeadh sé intuigthe gan aon tagairt don bhuntéacs. Muna bhfuil, níl éirithe leat é a aistriú.

Ná bíodh aon eagla ort roimh thráchtas. Aiste fhada atá ann agus tá taithí agat cheana ar aistí a scríobh. Céad marc atá ag dul don tráchtas as 1,000 san iomlán; 650 sa cheathrú bliain agus 350 sa tríú bliain. Is tábhachtaí i bhfad na scrúduithe ó thaobh marcanna de ach is scoláireacht de chineál eile ar fad an tráchtas a thugann deis duit a thaispeáint a fheabhas agus atá tú gan strus na scrúduithe ag cur isteach ort. **Bain taitneamh as!**

c. BRADAÍL SCOLÁIREACHTA

Moltar do gach mac/iníon léinn polasaí na hOllscoile i dtaobh **Bhradaíl Scoláireachta** (“Plagiarism”) a léamh go cúramach. Gheofar an polasaí sin i bhFéilire na hOllscoile (*The University of Dublin Calendar 2021-2022*, General Regulations and Information, cóip de na leathanaigh cuí thíos). Is éard is bradaíl scoláireachta ann, saothar nó tuairimí duine eile (mac léinn nó scoláire) a chur faoi bhráid na hOllscoile mar shaothar/thuairimí de do chuid féin (.i. gan foinse an tsaothair/na dtuairimí sin a lua, is gan aitheantas cuí a thabhairt don té ar leis/léi iad). Ní mór do Roinn na Gaeilge rialacha na hOllscoile a chur i bhfeidhm i gcás mar sin.
Tá an cúrsa ar líne ‘Ready Steady, Write’ **le comhlíonadh ag gach mac léinn** agus beidh dearbhú ina leith sin le síniú ag gach mac léinn agus obair scríofa á cur isteach acu (ar fáil ag http://tcd-ie.libguides.com/plagiarism/ready-steady-write).

d. GRÁID*:*

I	70%-100%	freagra/aiste den chéad scoth
II.1	60%-69%	freagra/aiste an-mhaith
II.2	50%-59%	freagra/aiste mhaith
III	40%-49%	freagra/aiste shásúil
F1	30%-39%	freagra/aiste mhíshásúil (teip)
F2	0%-29%	freagra/aiste an-lag (teip)

Is iad seo a leanas na critéir a chuirtear san áireamh sa mheasúnú:

Aiste:	feabhas na n-argóintí, cur i láthair (féach thíos), leithne léitheoireachta, cruinneas teanga, líofacht stíle, saibhreas foclóra, cruinneas litrithe.
Aistriúchán:	dílseacht don bhuntéacs, cruinneas teanga, líofacht stíle, saibhreas foclóra, cruinneas litrithe.
Anailís:	cruinneas na hanailíse, saibhreas sonraí; an anailís a bheith ag teacht leis an aistriúchán.

e. DUAISEANNA

(i) **Duais an Leas-Seansailéara**: bronntar duaiseanna (nach fiú níos mó ná €80 an ceann iad) ar an té is fearr aiste a scríobh agus ar an té is fearr dán a chumadh ar theidil a fhoilseofar ag tús na bliana acadúla. Ní mór na hiarrachtaí a chur chuig an Léachtóir Sinsearach roimh 1 Nollaig, 2021.

(ii) **Duais Chuimhneacháin Ferguson**: Bronntar an duais seo (ar fiú €1,500 í) ar an té is fearr aiste taighde a scríobh ar ghné de fhorbairt na Gaeilge nó ar fhoinsí litríochta na Gaeilge, nó is fearr téacs a chur in eagar. Gach tríú bliain a bhronntar an duais seo agus is i 2017 a bhronnfar í den chéad uair eile. Ní mór na hiarrachtaí a chur chuig an Léachtóir Sinsearach roimh 17 Márta, 2023.

NÓTAÍ EILE DO MHIC LÉINN I ROINN NA GAEILGE

Foinsí úsáideacha: Acadúil

- An Leabharlann – féach www.tcd.ie/library le teacht ar an gcatalóg
- www.tearma.ie – foclóir téarmaíochta ar-líne, foinse maith do théarmaí nua-aoiseacha, ach bheadh gá le Ó Dónaill / de Bhaldraithe don ghnáth-fhoclóir laethúil (www.focloir.ie agus www.teanglann.ie).
- www.edil.ie eDil – Dictionary of the Irish Language, leagan in chuardaigh ar-líne, úsáideach do lucht na Luath-Ghaeilge go háirithe.
- Gaeilge na hAlban: Féach www.smo.uhi.ac.uk agus www.bbc.co.uk/scotland/alba le teacht ar ábhar bhreise.

Foinsí Úsáideacha: Saol an Choláiste

Do thiúitéir: Is é/í do thiúitéir nó d'oide an nasc idir tú agus oifigí an Choláiste. Má bhíonn nótaí tinnis agat, fadhbanna pearsanta nó fadhbanna acadúla, cuirfidh an tiúitéir tacaíocht ar fáil duit ar bhonn rúnda.
Féach www.tcd.ie/Senior_Tutor/your_tutor le teacht ar thuilleadh eolais.

Comhairleoireacht: Tá comhairleoirí ar fáil sa Choláiste le cuidiú le mic léinn ar bhealaí éagsúla, nuair a bhíonn deacrachtaí pearsanta nó deacrachtaí acadúla acu.
Féach www.tcd.ie/Student_Counselling le teacht ar thuilleadh eolais.
Agus féach http://student2student.tcd.ie/ le treoir níos ginearálta a fháil ó mhic léinn eile sa choláiste. Pléann an dá dhream seo le réimse leathan ábhar; strus, aistí a scríobh (in am!), lionn dubh, nótaí a ghlacadh, srl.

Seirbhísí do mhic léinn le míchumais: Cuireann an oifig seo tacaíocht agus réimse seirbhísí ar fáil do mhic léinn a bhfuil míchumas de chineál ar bith acu, agus dóibh siúd a bhfuil deacrachtaí foghlama acu. Féach an suíomh www.tcd.ie/disability/ le teacht ar eolas eile.

An tSeirbhís Ghairmthreorach: Is í Orlaith Tunney an príomhdhuine a bhíonn ag plé le mic léinn i Roinn na Gaeilge.
Féach www.tcd.ie/careers/ le teacht ar aon eolas eile.

Aontas na Mac Léinn: Cuireann Aontas na Mac Léinn réimse seirbhísí ar fáil, idir seirbhísí leasa an mhic léinn agus cúrsaí siamsaíochta. Féach www.tcdsu.org.

An Cumann Gaelach: Eagraíonn an Cumann céilithe, grúpaí amhránaíochta, ranganna rince seite, bunranganna Gaeilge d'eachtrannaigh, deirí seachtaine as baile agus Féile mhór na hÉigse. Féach www.cumann.ie

Oifig na Gaeilge: Tá Oifig na Gaeilge ann chun an Ghaeilge a chur chun cinn sa Choláiste, i measc na foirne agus i measc na mac léinn. Cuireann an Oifig seirbhísí agus eolas ar fáil do phobal an Choláiste – scéimeanna cónaithe Gaeilge na mac léinn ina measc. www.tcd.ie/gaeloifig

I gcás éigeandála, tá Seirbhísí Slándála an Choláiste ar fáil ar x1999 (01 896 1999).

Tá cur síos ar an g**Córas ECT** (European Credit Transfer and Accumulation System = ECTS) i Lámhleabhar na Scoile.

Eolas faoi '**Bhradaíl Liteartha**' faoi mar atá leagtha síos i bhFéilire an Choláiste (**Calendar Statement on Plagiarism for Undergraduates - Part II, 82-91**) https://www.tcd.ie/calendar/undergraduate-studies/general-regulations-and-information.pdf#plagiarism

Agus faoi na himpleachtaí a bhaineann le bradaíl: http://tcd-ie.libguides.com/plagiarism/levels-and-consequences#s-lg-box-wrapper-9089155 Féach tuilleadh eolais i Lámhleabhar na Scoile.